

MANIFEST PER LA GEOGRAFIA FÍSICA

Aquest document va dirigit a la societat en general, per a la seua informació, i a les institucions competents com a demanda per a la seua execució.

CONTEXT

La Geografia Física, ciència mil·lenària present des dels inicis de la revolució científica, ha anat evolucionant juntament amb les societats en les quals s'ha desenvolupat, mantenint sempre com a objecte d'estudi la superfície de la Terra, els medis naturals, els territoris, els paisatges, i tot el que en ells hi ha i ocorre, utilitzant com a eina principal d'anàlisi i síntesi els mètodes cartogràfics, modernament evolucionats a complexes tècniques d'anàlisi espacial com són la Teledetecció i els Sistemes d'Informació Geogràfica, així com les renovades tècniques i mètodes de camp.

Amb la creixent presa de consciència per part de les societats actuals, sobre la responsabilitat humana en el canvi climàtic, ambiental i global i en les seues conseqüències, els continguts i mètodes d'aquesta disciplina, i els seus avanços, van adquirint un renovat interès públic que es percep en l'augment de la transferència dels seus coneixements a les societats nacionals, i també a les internacionals a través de la Cooperació Internacional Tècnica al Desenvolupament.

No obstant això, és encara gran el desconeixement que hi ha en la societat espanyola de la professió i els continguts de la Geografia Física, que encara són assimilats a la pura descripció dels rius i muntanyes tal com s'ensenyava a les escoles primàries en el segle XIX.

La Geografia Física és una ciència territorial, integral i integradora que en la seua faceta aplicada aporta actualment els coneixements i tècniques analítiques i cartogràfiques, així com de planificació i gestió territorial, idònies per a prevenir, combatre i mitigar la degradació del medi natural o l'ocurrència i conseqüències dels riscos naturals —en augment—, en especial els referents al canvi climàtic i les seues conseqüències. Per citar alguns dels seus àmbits de treball recents i dels seus assoliments en el territori, podem destacar que la labor i els avanços en GF contribueixen activament hui en la lluita

contra la pèrdua de sòls i la seua fertilitat, la pèrdua de biodiversitat i geodiversitat, contra la desforestació i les seues repercussions, els efectes de les inundacions i el retrocés de les costes, o en l'avanç en la conservació del patrimoni natural a través de propostes de declaració i gestió.

Els intel·lectuals i gestors, s'enfronten a problemes territorials sense precedents, conseqüència de l'abandó de territoris i medis rurals d'interior i de la concentració de la població i les seues activitats en els medis urbans i en el litoral. Els problemes mediambientals que d'eixa desigual ocupació deriven, són combatuts amb mesures que van des de la planificació i protecció a la restauració, mesures que es prenen a partir del coneixement dels processos i de les forces naturals i antropogèniques que conflueixen en eixos territoris i paisatges, en major o menor mesura humanitzats. Objecte d'especial atenció en l'actualitat són aquells espais, humanitzats fins al grau de constituir tipus de paisatges culturals (deveses i canyades, de *trasmochos*, de *chopos cabeceros*, landes, pastures de sega i dent, olivars, bancals i paisatges abancalats), que, en deixar d'utilitzar-se en la manera tradicional, cauen en l'abandó, degradació, i pèrdua. El saber geogràfic físic espanyol està aportant en aquesta línia nous enfocaments integradors com són els ecogeomorfològics en l'estudi de camps de cultiu abandonats i sòls, la gestió integrada de conques hidrogràfiques, l'adopció de criteris socioambientals per a la gestió adaptativa, realització de cartografies multianalítiques aplicades a la gestió de riscos (incendi, inundació, etc.), models multivariants de canvi climàtic.

En el marc internacional les aportacions de la Geografia Física espanyola contribueixen amb grups i programes, fonamentalment en camps com són la desertificació, la transformació de les selves tropicals, la pèrdua de qualitat de les aigües i els sòls, la transformació de les regions polars, conservació del patrimoni integrat històric i natural, etc.

Els/les professionals de la Geografia Física també treballen directament per a l'administració gestora, amb investigació aplicada que s'erigeix en referència científica per a la realització d'altres models i planificacions a futur i a diferents escales dins de plans d'ordenació territorial, plans sectorials i la planificació local.

DIAGNÒSTIC

Tot l'anteriorment exposat il·lustra la importància dels coneixements geogràfics físics i geogràfics en general en les actuals societats del Territori Espanyol i la necessitat que aquests continuen avançant i siguin transmesos eficaçment a totes elles. Però la realitat és que la Geografia Física, i en general, la Geografia, s'estan relegant, fins a la seua pràctica desaparició, dels *currículums* de l'ESO i Batxillerat, evidenciant-se en una eliminació sistemàtica del nom i dels continguts específics de la Geografia Física

de la legislació que ordena i estableix el *currículum* bàsic de l'Educació Secundària Obligatoria i del Batxillerat, dels títols de les unitats didàctiques i lliçons -on l'expressió Geografia Física, se substitueix per medi natural, medi ambient i coneixement del medi, ciències de la Terra i del medi ambient, ciències per al món contemporani, entre altres- i del mateix *currículum*.

De la mateixa manera, en la planificació territorial la Geografia Física és relegada a favor d'altres disciplines que, sense formació territorial i del medi natural integrat, gaudeixen de competències legals en aquest camp.

DEMANDES

Per tot el que s'ha exposat, considerant que la formació secundària ha de proporcionar una cultura general de primer nivell i formar persones i professionals competents, ètics i responsables ambientalment i socialment, considerant a més que la geografia ha de contribuir a donar una imatge verídica i global del món, i mentre la universitat mantinga en el seu sistema curricular la rígida i artificial divisió del coneixement en ciències i lletres i la ubicació de la GF en aquest últim àmbit, des del GGF de la AGE, demanem:

- La presència d'una assignatura de *Geografia Física* amb continguts territorials, de paisatge i de medi natural en el batxillerat de Ciències entre les assignatures troncales de primer, al mateix nivell que la *Biologia i Geologia* o, en defecte d'això, la reunió dels continguts geogràfics físics (espacials, territorials, integrats, sintètics) en una assignatura de nom *Geografia Física, Geologia i Biologia*; i la inclusió d'una *Geografia Física*, en segon curs de la modalitat de Ciències, entre les matèries d'opció del bloc d'assignatures troncales, al mateix nivell que la *Biologia* i la *Geologia* (*Ciències de la Terra i del medi ambient* en algunes CCAA).
- Demanem al seu torn la presència d'una *Geografia Física* en el batxillerat d'Humanitats i Ciències socials, que aparega amb eixe nom i al mateix nivell que la *Geografia* de segon, que proveïsca als alumnes d'eixa modalitat dels coneixements relatius a l'espai físic, els seus processos i lleis, i la seua relació i interacció profunda amb les activitats socioeconòmiques i la història, i que contribuïsca així a més a la formació en el respecte pel medi natural.
- També demanem que l'assignatura troncal de primer i tercer d'ESO i la troncal d'opció de 4t d'ESO, *Biologia i Geologia* canvie el seu nom pel de *Geografia Física, Geologia i Biologia*, sempre que en el *currículum* apareguen temes que són específics de la GF com són el relleu, el clima, la Hidrogeografia o la Biogeografia i que s'incidisca en l'enfocament territorial, integrat i sintètic d'eixos continguts. O bé que s'introduïsca una *Geografia Física* en el *currículum* d'Humanitats i Ciències socials.

El col·lectiu de geògrafs/es físics/es, reclama als organismes i institucions públiques responsables el retorn dels continguts espacials, integrats i sintètics identificats sota el nom de Geografia Física a les aules d'ensenyament de secundària i de batxillerat d'Espanya per a l'enfortiment en la comprensió dels processos territorials, i de la GF com disciplina d'investigació en processos integrats del medi natural, ordenació i gestió del territori en general i del medi físic natural en particular, ara que la societat espanyola té plantejats seriosos problemes de territorialitat, abandó, sostenibilitat de les activitats socioeconòmiques i del medi ambient amb el canvi global.